№ 132 ივნისი 23, შაბათი 1890 ივნისი 23, შაბათი № 132

ბაზეთი ღირს

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	9	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

ივერია

„გაზეთის დასაკვეთად და კერძო განცხადებათა დასაბეჭდად ენდა მიმართონა: თბილისს რედაქციას ტუკაში, ავგ‍ზლის ქუჩა, თ. გარანტოვის ძეგლის პირდაპირ, თვ. გრუზინსკის სახლებში. წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების განცელარიას სათავად-აზნაურთ ბანკის სახლებში სასახლის ქუჩაზედ.
ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპიკი.

1877—1890 საქალაქო და საპოლიტიკოო გაზეთი 1877—1890

Отъ конторы редакціи

Всѣ объявленія, происходящія извнѣ Кавказской Области, принимаются исключительно въ центральной конторѣ объявленій бывш. Л. Метцль, въ Москвѣ, на Мясницкой, домъ Спиридонова.

„წერა-კითხვის საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიას მოუვიდა გასასყიდად კრებული

ცდა

წიგნი II

ფასი 50 კაპ.

(4—1)

უცნაური ამბავი.

„ივერიის“, მე 127 ში იყო ნათქვამი, რომ, გაზეთი „მწყემსი“ სიტუკვით, წელს ქუთაისის კლასიკურ გიმნაზიაში შეუსრულებია კურსი სულ თექვსმეტ კაცს და ამათში ქართველი მხოლოდ ექვსიაო. შემდეგ ამ ამბავს ზემოხსენებული გაზეთი ასეთს შენიშვნას დასძენდა: „სწორედ მაგე აღსრულდა ერთის ბატონის სურვილი ხსენებულ გიმნაზიაში ქართველ მოწაფეთა რიცხვის შემცირების შესახებაო“.

გასაოცარი და საკვირველი ამ ბავი თუ ვინდათ, სწორედ ეს არის. ნუ თუ ეხლანდელ დროში, როდესაც სწავლა-განათლების ძალა და სარგებლობა განადირებულმა ხალხმაც-კი შეიგნო და ხარბად ეწაფება, მოიშლება ჩვენში იმისთანა კაცი, სულ ერთია, ქართველია იგი, თუ უცხო ტომისა, რომელიც განძრახ სცდილობდეს შეამცროს რომელსამე სასწავლებელში ქართველთა რიცხვი მარტო იმიტომ, რომ უმრავლესობა სასწავლებლის შეგირდებისა ჩემ მიერ ათვალწუნებულ ერს ეკუთვნისო?

ჩვენ არა გვგონია, თუ დედამიწის ზურგზედ მოიძებნება ამისთანა სულის მტერი, არც დავიჯერებთ, სანამ გაზეთი „მწყემსი“ სარწმუნო საბუთებით არ დამამტკიცებს ამ სულისა და გულის შემაშფოთებელს ამბავს. უმთლესი მთავრობა ამოდენა შრომას და ხარჯს ეწევა ჩვენის განათლებისთვის, აარსებს სტიპენდიებს, რომ უმადლეს სასწავლებელში მიიდინან განათლება ჩვენმა უმაწვილმა კაცებმა და ამ დროს ვიდაც ბატონიკი სცდილობს შეუშალოს ხელი მთავრობას მცს კეთილსა და გონიერს განზრახვაში და დიდებულ-ოურეს ედება, რომ მოწაფეთა რიცხვი შეამციროს სასწავლებელში. ვიმეორებთ, ძნელი დასაჯერებელია „მწყემსისაგან“ ნაუწყები უცნაური ამბავი და უფრო ძნელი დასაჯერებელია, თუ ქუთაისში მოიძებნება ამისთანა განზრახვა თ ადგურვილი ვაკბატონი. ხოლო, თუ სამწუხაროდ, ამისთანა კაცი მოიშოვება, მაშინ, რადა გაეწყობა, ჩვენი საზოგადოება და თვით „მწყემსის“ რედაქციაც მოვალენი არიან მოახსენონ ამ ახირებულის ვაკბატონის საქციელი სამსწავლებლო ოდექის მზრუნველს და სთხოვონ, იდონას რომ ჩვენის ქვეყნის დამდეგუშველისა და მთავრობის კეთილ განზრახვის საწინააღმდეგო აზრის მოსპობისათვის.

Z.

ახალი ამბავი

*** დღეს მოგვიეიდა მე IV ნომერი საყმაწვილო ჟურნალის „ჯეჯილისა“. შ. ნაარსი ამ ნომრისა უკვე დაბეჭდილი გვქონდა. ეხლა ეიტყვით მხოლოდ რომ ეს ნომერიც წინანდელებსაეით მშვენიერად არის გამოცემული, მდიდარია შინაარსით და ყოველი მოთხრობა და ლექსი ლამაზად არის დასურათებული. ეტყობა, რედაქცია არაეითარს ღონეს არ იშურებს, რომ რაც შეიძლება შინარსიანად და საუკეთესოდ გამოსცეს თავისი ჟურნალი. თუ თაეისი ცდა არც შემდეგისათვის დაკაკლეს ამ საქმეს გამომცემლებმა და ასეევ გულ-მოდგინედ მოეკიდნენ თაეისს მოვალეობას, სწორედ აუცილებელ საჭიროებად შეექმნება ეს ჟურნალი ყოველის ქართველის ბავშეისათეის.

*** ამას წინად ჩვენ ნათქვამი გვქონდა, რომ მცხეთაში ქართული წარმოდგენა იქნება გამართული კვირას, 24 ივნისს, და ითამაშენენ „არსენა“. ამას უნდა დაეძინოთ, რომ ტფილისიდგან წასულთათვის წარმოდგენაზედ დასასწრებლად ოთახები იქნება გამართული, სადაც ღამის გატარება შეეძლებათ.

*** ჩვენ მიეიღეთ საჩხერიდამ ბ-ნ კირილე ოდიშარიასაგან 20 მან., შეგროვილი მარიამ ხახულის ასულის აბაშიძის მიერ დ. ბაქრაძის ფონდის სასარგებლოდ, ხოლო 32 მან. წინამძღვრიანთ-კარის სამეურნეო სკოლისათვის. დ. ბაქრაძის ფონდი იყო დღემდე 753 მან. 72 კაპ. ამიანად შესდგა სულ 773 მან. 72 კაპ.

*** გუშინ-წინ, ივნისის 20, ტფილისის საქალაქო სამეურნალოში იყო კრება ამ სამეურნალოს საბჭოს წევრთა. კრებამ ერთხმად აირჩია სამეურნალოს დირექტორად მკურნალი ბ-ნი მიხეილ ზაქარიას ძე ავთანდილოეი.

*** მის მაღალ ყოველად უსამღვდელოესობა ოსმალეთის სომეხთა მთავარ-ეპისკოპოსი ხორენ ნარბეი ეშმიაძინში გამგზავრება კვირას, ამ თთვის 24.

*** აელაბარში ყოველი დადის და ამ მოკლე ხანში ისე გაერცელებულა, რომ თითქმის ოჯახი არ დარჩენილა, სადაც სამი-ოთხი ბავშეი არ იყოს ყ�ეითეელ ითა ავად.

*** ღეეიდგან მანგლისში ფოსტა კვირაში ხუთჯერ იელის, ყოველ დღე, ხუთშაბათსა და კვირის გარდა.

*** ხოფ. საჩინო (ქუთაისის მაზრა): ერთი თათარი შემოგეჩეია ჩვენს არე მარეს, დადის სოფელ-სოფელ და აჯერებს ხალხს, რომ აქიმბაშა ეარო. წამლად ხვარობს ორიოდ თათრულ სიტყვას, რომელსაც წაეწერს ქაღალდის ნაგეზეე, ნასდებს ჭიქაში, დაასხაეს ზედ წყალს და ასმეეს ავადმყოფს. თუ მორჩა ავადმყოფი, ნომრა კარგი, და თუ არ მორჩა, მერე უკითხავს. ხშირად ეუბნება ასეთს ავადმყოფს, შენ სახლში ესა და ეს არა ხდომობს შენს მორჩენასაო. ამის გამო სახლში მყოფნი ორ დასად იყოფეიან და ჩამოერეეთ ხოლმე დიდი ტრობა და იძულება.

*** სოფ. ვანი (ქუთაისის მაზრა): ბაღდადის პოლიციის ბოქაულმა მიაგნო ერთს გაეარდნილ კაცს, გეარად კორძაიას, რომელსაც ჰბრალდება კაცის მოკელა. ეს გაეარდნილი კაცი იმალებოდა ჩვენს სოფელში ერთის აზნაურიშეილის სახლში. ბოქაულმა ამ სახლს შემოარტყა განთადისას ყაზახი რუსები. კორძაია გამოეარდა გარედ და გაიქცა, ახალი ნანთალი იყო და, თუმცა ყაზახებმა თოფები დაუშინეს, მაგრამ ეერც ერთი ეერ მოარტყეს. კორძაიას გზაზედ ერთი ბლეჩაკი შეხეედროდა და დაეპირებინა მისი მოკელა, მაგრამ გაეარდნილს კორძაიას ის ბლეჩი კაცი რეეოლეერით დაეკრა. გზები შეკრულია ყველგან, მაკრამ გამეღეაეი ავაზაკი ჯერ ეერსად ეერ უპოვნიათ.

*** სოფ. ქედა (ქედა-აჭარა): 18 ივნისს, პირველ საათსა და 50 წამზედ, ნაშუადღეეს, რამდენჯერმე იძრა დედამიწა. პირველად ძრა აღმოსაელეთით დაიწყო და არ იყო ძლიერი. მეორედ-კი უფრო ძლიერ იძრა. ვინც ფეზზე იდგა, ძლიეს დაიმაგრა თავი, სახლებმა ჰაჯა ჰაჯი დაიწყო.

*** აქადამეე: ჩვენი მოხუცებულები ამბობენ, რომ წელს კარგს ნიშნებს ეამჩნეეთ და უთუოდ კარგი მოსაელი მოეთ. აგრეთვე სადმე სოფელში დიდი მადანი უნდა აღმოჩნდესო, სამღეთო წიგნებში ასე სწერიაო. მართალია თუ არა ეს ამბაეი, არ ეუცოო, გეწერს ჩვენი კორესპონდენტი ქვედა-აჭარიდამ, ბ-ნი აბდულ ეფენდი მიქელაძე, ხოლო ყოველ სოფელში დიდის ხალისით ეძებენ ამ ქაბად მადნეულობას და უბრალო წითელი ქვა რომ ჭნახონ, მთაეერობას ქაღალდს უტაენიან, მადანი ეკოლეეთ და წილი დაგეიდეთო.

*** ბ ნმა იეანემ გეკიამ შემოსწერა „წერა-კითხეის გამავრცელებელ საზოგადოებაში“ წიგნთ-საცაეს ოცდა-ათი ცალი თეის მიერ შედგენილი და გამო. ეფული „ლექსთა კონა“.

გაგეეცა საზოგადოებისა მადლობას უძღვნის შემომწირველს.

*** სოფ. ტეზერა (გორის მაზრა): ჩვენამდე სურამიდამ სამი ეერსია, საზეფხულოდ ეს ქვეყანა სწორედ მეტად სასიამოენო სამყოფელია. გადასახედი, ტყე-მინდორი, მთები, მტკეარი, ერთის სიტყეით, სამოთხეა აქაურობა სადგომად. ჭირნახულს ყოველ გვარს მშვენიერი პირი უჭანს. ეენახებს კარგად ასხია. ეზხის აეადმყოფობას ხელ ნაწერს და უკეე დაბეჭდილს ისტორიათა შორის, უნდა ესთქვათ, რომ იგი ერთისა და იმაეე ავტორისა უნდა იყოს. ხოლო განსხვავება ეარიანტებს შორის აიხსნება გადამწერთა მიზეზთ. „წერა-კითხეის საზოგადოების“ წიგნთ საცაეში არს კიდეე ერთი ეარიანტი ეახუშტის საქართველოს ისტორიისა. იქაც მოყეანილია მეფე ერეკლეს ისტორია მცირეოდენის განსხვავებით, ეიდრე მაყაშვილის ხელ-ნაწერშია.

ახლა ეიკითხოთ: რომელი ეარიანტი უფრო დედნის თანასწორად არის გადმოღებული? ჩვენის აზრით, მაყაშვილის ეარიანტი. ამას გეაფიქრებინებს შემდეგი გარემოება: დაბეჭდილში მოხსენებულია არაგვის ერისთაეი ბარამ, რომელიც, ეიფიქრეთ, ამ ქვეყანაში ერისთაოდა 1735 წელს. მაგრამ წამდეელად ამ დროს არაგვის ერისთაეად იყო ბარძიმი და მაყაშვილის ხელ-ნაწერიც ბარამის მაგიერ აღნიშნავს ბარძიმს. დაბეჭდილში ეს ადგილის მაგიერ იხმარება ადგილი. მაგრამ ეს ცოტაა. მრავალგან დაბეჭდილში სიტყეები მოყეანილია დამაწინაჯებულად, არა-ნაკლულად და, არა თუ მარტო სიტყეები, არამედ მთელი ფრაზებიც გამოტოვებულია, რომლისაგამო, ხშირად, აზრიც ბნელდება ანუ სხეაფერდება. აქ მოეიყეანთ ორიოდე მაგალითს ნაოქაამის შესამოწმებლად.

დაბეჭდილია	
იმ ქამად	—
მისცა	—
შეჰკრიბნა ამ ადგილებით	—
ეწყო	—
განეიდა	—
შეიქცა	—
აუფლეს	—
ბარამ	—
შეეწეოდენ გიესა	—
რ-ბელსაცა (ეიდრშაჰ)	ყოველთა ამათ ბრძოლათა შინა თან დაწერებულ ჰყეა.

მაშინ აუწყეს განცხადება მეფეს თეიმურაზს ეარდნილს კორძაიას ის ბლეჩი კაცი რეეოლეერით დაეკრა. გზები შეკრულია ყველგან, მაკრამ გამეღეაეი ავაზაკი ჯერ ეერსად ეერ უპოვნიათ.

*** სოფ. ქედა (ქედა-აჭარა): 18 ივნისს, პირველ საათსა და 50 წამზედ, ნაშუადღეეს, რამდენჯერმე იძრა დედამიწა. პირველად ძრა აღმოსაელეთით დაიწყო და არ იყო ძლიერი. მეორედ-კი უფრო ძლიერ იძრა. ვინც ფეზზე იდგა, ძლიეს დაიმაგრა თავი, სახლებმა ჰაჯა ჰაჯი დაიწყო.

*** აქადამეე: ჩვენი მოხუცებულები ამბობენ, რომ წელს კარგს ნიშნებს ეამჩნეეთ და უთუოდ კარგი მოსაელი მოეთ. აგრეთვე სადმე სოფელში დიდი მადანი უნდა აღმოჩნდესო, სამღეთო წიგნებში ასე სწერიაო. მართალია თუ არა ეს ამბაეი, არ ეუცოო, გეწერს ჩვენი კორესპონდენტი ქვედა-აჭარიდამ, ბ-ნი აბდულ ეფენდი მიქელაძე, ხოლო ყოველ სოფელში დიდის ხალისით ეძებენ ამ ქაბად მადნეულობას და უბრალო წითელი ქვა რომ ჭნახონ, მთაეერობას ქაღალდს უტაენიან, მადანი ეკოლეეთ და წილი დაგეიდეთო.

*** ბ ნმა იეანემ გეკიამ შემოსწერა „წერა-კითხეის გამავრცელებელ საზოგადოებაში“ წიგნთ-საცაეს ოცდა-ათი ცალი თეის მიერ შედგენილი და გამო. ეფული „ლექსთა კონა“.

გაგეეცა საზოგადოებისა მადლობას უძღვნის შემომწირველს.

*** სოფ. ტეზერა (გორის მაზრა): ჩვენამდე სურამიდამ სამი ეერსია, საზეფხულოდ ეს ქვეყანა სწორედ მეტად სასიამოენო სამყოფელია. გადასახედი, ტყე-მინდორი, მთები, მტკეარი, ერთის სიტყეით, სამოთხეა აქაურობა სადგომად. ჭირნახულს ყოველ გვარს მშვენიერი პირი უჭანს. ეენახებს კარგად ასხია. ეზხის აეადმყოფობა

ფილეტონი

მეფე ერეკლე

თხზულება ომან მდივნისა.

შენიშვნა ომან მდივანბეგის ისტორიის გამ.

მინამ მოეიყეანდეთ თვით მეფე ერეკლეს ისტორიას ისრე, როგორადაც იგი აქეს შედგენილი ომან მდივანბეგს, საჭიროდ ეთვლით წინასწარ ორიოდე სიტყეა მოუძღენთ ამ ისტორიას.

ომან მდივანბეგი, როგორც სანამ მის ნაწერიდამ, აღწერილის ამბების თანამედროეე ყოფილა. ზოგიერთ ომებში ერეკლესთან ერთად თვითონაც რეული და მონაწილეობა მიუღია. ხოლო რაც თეითონ არა სცოდნია, ის სანდო კაცებისათვის გამოუკითხავს. ამას გარდა აქეე უნდა წერნინოთ, რომ ომან მდივანბეგისგან შედგენილი მეფე ერეკლეს ისტორია, რომელიც უკვე დაბეჭდილია ქართლის ცხოვრების მეორე ნაწილში, ალაგ ალაგ განსხვავდება ქვემორე მოყვანილ იმავე მეფის ისტორიისაგან. ეს ისტორია ჩვენ უნაკლულოდ გადმოწერეთ თავად ეასიან მაყაშვილის ხელ-ნაწერიდამ ეს ხელ-ნაწერი, როგორც უკეე „ეიერიაში“ იყო მოხსენებული, ბოდბელ მიტროპოლიტ იოანე მაყაშვილისა ყოფილა და დედნიდამ გადწერილია 1817 წელს. მთელ იმ ხელ-ნაწერს, რომლიდგანაც ჩვენ გადმოეწერეთ, ეწოდება „ისტორია საქართველოსი, ქმნილი მეფის ძის ეახუშტის მიერ“. ხოლო, როგორც ეიცით, მეფე ერეკლეს ისტორია და აგრეთვე სრულიად საქართველოსი ეახუშტს დაუსრულებია 20 ოქტომბერს 1745 წელს. მაყაშვილის ხელ-ნაწერში-კი მოყვანილია ცნობები თითქმის ერეკლეს გარდაცვალების ამამდე (1798 წ.). მაშასადამე, ჩვენ მიერ ამოწერილი მეფე ერეკლეს ისტორია ეახუშტის დაწერილი არ უნდა იყოს.

რაც შეეხება ზოგიერთ განსხვავებას ხელ ნაწერს და უკეე დაბეჭდილს ისტორიათა შორის, უნდა ესთქვათ, რომ ეს ნომერიც წინანდელებსაეით მშვენიერად არის გამოცემული, მდიდარია შინაარსით და ყოველი მოთხრობა და ლექსი ლამაზად არის დასურათებული. ეტყობა, რედაქცია არაეითარს ღონეს არ იშურებს, რომ რაც შეიძლება შინარსიანად და საუკეთესოდ გამოსცეს თავისი ჟურნალი. თუ თაეისი ცდა არც შემდეგისათვის დაკაკლეს ამ საქმეს გამომცემლებმა და ასეევ გულ-მოდგინედ მოეკიდნენ თაეისს მოვალეობას, სწორედ აუცილებელ საჭიროებად შეექმნება ეს ჟურნალი ყოველის ქართველის ბავშეისათეის.

*** ამას წინად ჩვენ ნათქვამი გვქონდა, რომ მცხეთაში ქართული წარმოდგენა იქნება გამართული კვირას, 24 ივნისს, და ითამაშენენ „არსენა“. ამას უნდა დაეძინოთ, რომ ტფილისიდგან წასულთათვის წარმოდგენაზედ დასასწრებლად ოთახები იქნება გამართული, სადაც ღამის გატარება შეეძლებათ.

*** ჩვენ მიეიღეთ საჩხერიდამ ბ-ნ კირილე ოდიშარიასაგან 20 მან., შეგროვილი მარიამ ხახულის ასულის აბაშიძის მიერ დ. ბაქრაძის ფონდის სასარგებლოდ, ხოლო 32 მან. წინამძღვრიანთ-კარის სამეურნეო სკოლისათვის. დ. ბაქრაძის ფონდი იყო დღემდე 753 მან. 72 კაპ. ამიანად შესდგა სულ 773 მან. 72 კაპ.

*** გუშინ-წინ, ივნისის 20, ტფილისის საქალაქო სამეურნალოში იყო კრება ამ სამეურნალოს საბჭოს წევრთა. კრებამ ერთხმად აირჩია სამეურნალოს დირექტორად მკურნალი ბ-ნი მიხეილ ზაქარიას ძე ავთანდილოეი.

*** მის მაღალ ყოველად უსამღვდელოესობა ოსმალეთის სომეხთა მთავარ-ეპისკოპოსი ხორენ ნარბეი ეშმიაძინში გამგზავრება კვირას, ამ თთვის 24.

*** აელაბარში ყოველი დადის და ამ მოკლე ხანში ისე გაერცელებულა, რომ თითქმის ოჯახი არ დარჩენილა, სადაც სამი-ოთხი ბავშეი არ იყოს ყველ ეითეელ ითა ავად.

*** ღეეიდგან მანგლისში ფოსტა კვირაში ხუთჯერ იელის, ყოველ დღე, ხუთშაბათსა და კვირის გარდა.

*** ხოფ. საჩინო (ქუთაისის მაზრა): ერთი თათარი შემოგეჩეია ჩვენს არე მარეს, დადის სოფელ-სოფელ და აჯერებს ხალხს, რომ აქიმბაშა ეარო. წამლად ხვარობს ორიოდ თათრულ სიტყეას, რომელსაც წაეწერს ქაღალდის ნაგეზეე, ნასდებს ჭიქაში, დაასხაეს ზედ წყალს და ასმეეს ავადმყოფს. თუ მორჩა ავადმყოფი, ნომრა კარგი, და თუ არ მორჩა, მერე უკითხავს. ხშირად ეუბნება ასეთს ავადმყოფს, შენ სახლში ესა და ეს არა ხდომობს შენს მორჩენასაო. ამის გამო სახლში მყოფნი ორ დასად იყოფეიან და ჩამოერეეთ ხოლმე დიდი ტრობა და იძულება.

*** სოფ. ვანი (ქუთაისის მაზრა): ბაღდადის პოლიციის ბოქაულმა მიაგნო ერთს გაეარდნილ კაცს, გეარად კორძაიას, რომელსაც ჰბრალდება კაცის მოკელა. ეს გაეარდნილი კაცი იმალებოდა ჩვენს სოფელში ერთის აზნაურიშეილის სახლში. ბოქაულმა ამ სახლს შემოარტყა განთადისას ყაზახი რუსები. კორძაია გამოეარდა გარედ და გაიქცა, ახალი ნანთალი იყო და, თუმცა ყაზახებმა თოფები დაუშინეს, მაგრამ ეერც ერთი ეერ მოარტყეს. კორძაიას გზაზედ ერთი ბლეჩაკი შეხეედროდა და დაეპირებინა მისი მოკელა, მაგრამ გაეარდნილს კორძაიას ის ბლეჩი კაცი რეეოლეერით დაეკრა. გზები შეკრულია ყველგან, მაკრამ გამეღეაეი ავაზაკი ჯერ ეერსად ეერ უპოვნიათ.

*** სოფ. ქედა (ქედა-აჭარა): 18 ივნისს, პირველ საათსა და 50 წამზედ, ნაშუადღეეს, რამდენჯერმე იძრა დედამიწა. პირველად ძრა აღმოსაელეთით დაიწყო და არ იყო ძლიერი. მეორედ-კი უფრო ძლიერ იძრა. ვინც ფეზზე იდგა, ძლიეს დაიმაგრა თავი, სახლებმა ჰაჯა ჰაჯი დაიწყო.

*** აქადამეე: ჩვენი მოხუცებულები ამბობენ, რომ წელს კარგს ნიშნებს ეამჩნეეთ და უთუოდ კარგი მოსაელი მოეთ. აგრეთვე სადმე სოფელში დიდი მადანი უნდა აღმოჩნდესო, სამღეთო წიგნებში ასე სწერიაო. მართალია თუ არა ეს ამბაეი, არ ეუცოო, გეწერს ჩვენი კორესპონდენტი ქვედა-აჭარიდამ, ბ-ნი აბდულ ეფენდი მიქელაძე, ხოლო ყოველ სოფელში დიდის ხალისით ეძებენ ამ ქაბად მადნეულობას და უბრალო წითელი ქვა რომ ჭნახონ, მთაეერობას ქაღალდს უტაენიან, მადანი ეკოლეეთ და წილი დაგეიდეთო.

*** ბ ნმა იეანემ გეკიამ შემოსწერა „წერა-კითხეის გამავრცელებელ საზოგადოებაში“ წიგნთ-საცაეს ოცდა-ათი ცალი თეის მიერ შედგენილი და გამო. ეფული „ლექსთა კონა“.

გაგეეცა საზოგადოებისა მადლობას უძღვნის შემომწირველს.

*** სოფ. ტეზერა (გორის მაზრა): ჩვენამდე სურამიდამ სამი ეერსია, საზეფხულოდ ეს ქვეყანა სწორედ მეტად სასიამოენო სამყოფელია. გადასახედი, ტყე-მინდორი, მთები, მტკეარი, ერთის სიტყეით, სამოთხეა აქაურობა სადგომად. ჭირნახულს ყოველ გვარს მშვენიერი პირი უჭანს. ეენახებს კარგად ასხია. ეზხის აეადმყოფობა

შაჰნადირ მოსწერა წიგნი დაბარებისა ირაკლის

არამედ სათნო ეყო ბრძანებასა მამისასა, მორჩილი ჰჯულისა: „პატიეჰცემდე მამასა და დედებრძელ იქმნე“ და დიდად უარ-ჰყო წარუსელელობა თვისი და ჰსთქვა:

ხელ ნაწერშია

ამ ქამზედ
მოსცა
შემოკრიბნა ამ ქვეყნებში
შეება
მოვედა
მოიქცა
ამეფეს
ბარძიმ
შეეწეოდენ გიესა ამ:ლახორსა

ყოველთა ამათ ბრძოლათა შინა თანნაწლებით დასწრებულ იყო ირაკლი, რომელმანც ფრიად მოაწონა თვეი თეისი სიკისკასითა და სიმეჭითა.

მაშინ მეფესა თეიმურაზს გამოუცხადეს.

შაჰნადირ მოსწერა წიგნი დაბარებისა ირაკლის და ეგრეთვე მეფემანცა

ფობის აქ, ეგონებთ, ჰაჰანებაც არ არის. ჩვენს მხარეზე სეტყვამ ბევრგან გააფუჭა პირნახულები, აქ-კი ყველგან ღვთის თვალი ტრიალებს მინდორ-ველში. საუბედუროდ, ამ სამოთხის მზგავსს ქვეყანაში, ბევრი უწესობაა კაცთაგან, რომელნიც სრულიად არა ჰგვანან ანგელოზებს, მეტადრე აზნაურიშვილობა იჩენს დიდს დაუდგრომლობას, ჩხუბისა და დაეის სიყვარულს, სხვის საკუთრებას არა სცემს მაგრე რიგად პატივს და ამის გამო არის ერთი გამოუმეტყველი მტრობა აზნაურებისა ერთმანეთ შორის ხშირად სულ უბრალო საქმის გამო. სკოლა აქეთკენ ხომ არც-კი იციან, რა არის, ან რასა ჰქვიან. არც ზრუნავს ვინმე ამისათვის, რომ დღეს თუ არა ხვალ მაინც დაარსდეს სკოლა. მაგრამ რა სკოლა, რომ ეკკლესიასაც ყურს ვერ უგდებენ. აგერ ამ ცოტა ხანში ორჯელ იქმნა გაქურდული. მახლას, რას ეიზამთ, ნათქვამია თავ-ზეით კაცს ძალა არა აქვსო. თავში მაინც რომ გექონდეს ძალა, ეგებ ყოველიე მოხერხებულიყო, მაგრამ ეინც პირველი კაცები არიან, ისინი არასა ფიქრობენ და გლეხ-კაცსა რა ჰქმნას, როცა ათას ნაირ გაჭირვებისათვისაც თავი ვერ დაუღწეია. სწავლა-განათლება, წირვა-ლოცვა ამისთვის მიუწვომელი, მეტად მაღალი საგანია და მხოლოდ პური, პური არსობისა-ღა ახსოვს და მხოლოდ ამისთვისა მუშაობს, მხეცობს და იდგამს წელებზე ფეხს მუდამ, წლითი-წლობამდე.

*** თელავის მაზრის სოფლების საზოგადოებათა ითხოვეს ამას წინად, რომ ნება დაგვრთვი მამასახლისებად თავადი ან აზნაურიც ამოვირჩიოთ ხოლმეო. ამ თხოვნის გამო შინაგან საქმეთა მინისტრს გუბერნატორებისათვის ცირკულიარი დუგზავნია, რომ გლეხებს სხვა წოდებათა წარმომადგენელნიც შეუძლიანთ მამასახლისად ამოირჩიონო. („ტფილ. ფურ.“)

*** იმავე გაზ. სიტყვით, ს.-პეტერბურგის ცესარეევის ნიკოლოზის სახელოსნო სასწავლებლის დირექტორი ი. ა. ანოპოვი, წევრი საერო განათლების სამინისტროს სწავლულთა კომიტეტის განსაკუთრებულის სატეხნიკო და საპროფესიონალო განყოფილებისა, გამოუგზავნია სხვათა შორის, კავკასიაშიაც, რათა გამოიკვლიოს ეხლანდელი მდგომარეობა სატეხნიკო განათლებისა ამ ქვეყანაში, სადაც განზრახვა აქვთ დააარსონ რამდენიმე დაბალი სატეხნიკო და საპროფესიონალო საწავლებელი.

*** ერნესტო როსსის ბათუმიდგან შემდეგი დეპეშა გამოუგზავნია აბგარ ოიანისსიანისათვის: „განშორების გამო მუშაბრების გრძნობით აღსილის გულით ჩემს გულ-წრფელს სალამს ეუგზავნი ყველა ჩემს მეგობარს, ტფილისის ძირფასს სახოსდოებას, და ეისრეკენ აღსავებას ამ მშვენიერ ქვეყნისას, რომელსაც მაღლი და კურთხეეა განგებისა ზედ დასტრიალებს“.

*** ერნესტო როსსის დიდის ამბით დახვედრიან რიონის სადგურზე ქუთაისელები. ამ ამბის გამო შესანშიშავს არტისტს გული ამოსჯდომია და გულ-წრფელი მადლობა გადაუხდია ქუთაისელებისათვის.

*** სიღნაღიდგან სწერენ გაზეთს „ახალ მიმოხილვას“, რომ, თუმცა აქ ყარაიაზიდგან და განჯიდგან გადმოვიდა კალია, მიგრამ, საცა კალია განხდა, იქ პური ან სულ არ ეთესა და ან მომკილი იყო, და ამიტომ კალია მხოლოდ ბალახს-ღა მიესიაო.

*** იმავე გაზეთს სწერენ ზესტაფონიდგან: „ჩვენშა დაბამაც გამოიჩინა კეთილის საქმის გულ-შემატკივრობა. 16 ივნისს თ. პ. ჯე—ლმა გამართა საცეკვაო საღამო იმ ყმაწვილთა სასარგებლოდ, რომელთაც სწავლა უნდათ, მაგრამ შეძლება-კი არა აქვთ. „საღამოზე“ დიდ-ძალი საზოგადოება შეიკრიბა. წმიდა მოგება დარჩა 100 მანათი. საკვირველია, რომ არც ერთმა ჩვენმა „ბაეის-ქვის“ მწარმოებელმა არ ინება დასწრება საღამოზე. არ ეიცით, რას მიეაწეროთ იმათი ამგვარი საქციელი. ნუ თუ ეს „კრეზები“ თაეის-თაეს მოეალედ არა სთელიან, რომ ცოტაოდენი შემწეობა მაინც აღმოუჩინონ იმ ქვეყანას, რომლის ოფლითა და შრომითაც გიმდიდრეულანო?!“

სანუგეშო ნიშანები.

ეინ არ იცის, რომ ჩვენი ქვეყანა ბუნებით ერთობ მდიდარია, მაგრამ—სამწუხაროდ ამასთან ისიც ეინ არ იცის, რომ ჩვენ ამ სიმდიდრით ძალიან ნაკლებად ესარგებლობთ. მიზეზად სამართლიანად ეასახელებთ ჩვენს უმეცრებას, რომელსაც თან ახლავს მისი განუშორებელი თანისება სიმხდალე, გაუბედობა კეთილს საქმეში. რამდენი გაბედულობა უნდა ჰქონდეს ეიპარს ანუ მეურნეს, რომ ათას თუმნობით შესწიროს რომელსამე ახალს საეაქრო სამრეწველო ან სამეურნეო საქმეს, რომლის ფეხზედ დაეენება პირველად „ჰო არაობაზედ“ ჰკიდია... მთთ უმეტეს გმართებთ სიფრთხილე, რომ წინდაწინეე ხართ დარწმუნებული,—თუ არ ხელის შემშლელი, დამხშარე ხომ მაინც არაეინ გამოგიჩნდებთ. ეს ხომ ასრეა, მაგრამ, ჩვენდა სასიხარულოდ, სამრეწველო ეაქაკობა, თუ შეიძლება ასე ესთქვათ, ჩვენშიაც თავს იჩენს ამ ბოლოს დროს. სხვათა შორის საწუგეშო მაგალითს წარმოადგენს ბინს პაეელ მოსაშვილის მოქმედება. მოსაშვილმა ამას წინად ორიოდე ამხანაგთან ერთად შაეის ქეის წარმოებას მიჰყო ხელი. ამანეე ამ ორს წელიწადში შეიძინა გრაფ როზმარდიუსისგან და მის მოსაზღერეთაგან რაჯაში ს. სადმელში ტყიანი მთები და ამ ორის წლის გამუდმებულის მხნეობით საქმე ისე წაიწყეანა, რომ ამ დღეებში ხე ტყის ზიდვასაც მიჰყო ხელი, რიონით ქუთაისში. რომ ასე მოწყობილიყო საქმე, საეჭირო იყო, როგორც თეითონ მოსაშვილი ამბობს, დახარჯულიყო რამდენიმე ათასი თუმანი, რადგან გარდა მამულების სყიდვისა, თითონ ხე-ტყე რიონს ახლო ვერ სწვედებოდა. საეჭირო შეიქნა ათის ვერსის მანძილზე საურმე გზის გაეყვანა: ხუთის ვერსისა ტყემდის და ხუთისაც ტყეშო; და, იქ სადაც მანამდის მონადირეკ-კი ვერ შეჰყვებოდა დაკოდილ ნადირს, ღღეს საეტლო გზა არის გამართული. ტყე ასდგეს მთაში მდინარე რეცეულას, რომელიც თეთრ ქაფად გამოჩქეფს სადმელის მთიდან და ერთვის რიონს. მთა, რომელიც შეუძენია მოსაშვილს, ერთობ მდიდარია საშენის ხე-ტყით, რომელიც ღირსებით ბორჯომის ხეობის ხე-ტყეს არ ჩამოუვარდება. იშვიათი არ არის ამ მთაში ისეთი ნაძვი, რომლიდამაც გამოიკერება ოთხი ცამეტ არშინიანი მორი, ო�c ოc-და-ათ ვერშოკიანი სისქით (დიამეტრი). თითოეულის მორის მთაზედ მოეჭრა, მთიდან ხეეში დაშეება, ხეეიდამ რიონამდის ჩატანა და მერმე რიონით ქუთაისამდის ჩაეტანგ ლეონის ძე და კახეთში იჯდა მეფედ კონსტანტინე ირაკლის ძე, რომელსა ეწოდა სახელად მამადყული-ხან თათრობისა გამო. გარნა ესე ორნი მეფენი იყენენ სიყვარულსა და ერთობასა ზედა ურთი-ერთისადმი. ხოლო ოდეს სცნა ერთობა ამათი შაჰთამაზ, რომელსა არა მცალოდა ეაზრობა ამ ორთა ერთობისა, ბრალ-ედებოდეს, მაგრამ მაინც ბრალსესთან ერთად ეიტყეი, რომ „ქეშმარიტად იგი იყო გმირი, იგი იყო დიდ-ბუნებოეანი კაცი, რომელმაც ფენილსებრ აღადგინა ოკეე მოლეული სასამეფო, აღადგინა და თავზარი დასცა არა თუ წერომალ ხანებს, ეითარცა ერეენისა, განჯისა, შუშისა, არამედ თეით სპარსეთსა და სტამოლსაც-კი.

ერეკლეს დაშქრობა და ომები

წელსა 1722 დასჯდა ყაენად ძე ძის შაჰ-სულტანისა უსეინისა-შაჰთამაზ [1]). ამ ქაბზედ იჯდა ქართლში მეფედ ეახტანგ ლეონის ძე და კახეთში იჯდა მეფედ კონსტანტინე ირაკლის ძე, რომელსა ეწოდა სახელად მამადყული-ხან თათრობისა გამო. გარნა ესე ორნი მეფენი იყენენ სიყვარულსა და ერთობასა ზედა ურთი-ერთისადმი. ხოლო ოდეს სცნა ერთობა ამათი შაჰთამაზ, რომელსა არა მცალოდა ეაზრობა ამ ორთა ერთობისა, ბრალ-ედებოდეს, მაგრამ მაინც ბრალსესთან ერთად ეიტყეი, რომ „ქეშმარიტად იგი იყო გმირი, იგი იყო დიდ-ბუნებოეანი კაცი, რომელმაც ფენილსებრ აღადგინა ოკეე მოლეული სასამეფო, აღადგინა და თავზარი დასცა არა თუ წერომალ ხანებს, ეითარცა ერეენისა, განჯისა, შუშისა, არამედ თეით სპარსეთსა და სტამოლსაც-კი.

[1]) ჭუსეინ-შაჰს ბევრი შვილები ჰყოანდა. უფროსი მათგან იყო თამაზი. ჭუსეი-შაჰ მოკულულ იქმნა ავლანთაგან. ჭუსეინი გულ-ყეთილი ნელსწოფეგ იყო და ამასთანავე ფრიად სუსტი ხასიათის ჭქონდა. სახელმწიფოს მოლად მისი მინისტრები განაგებდნენ. ამ გარემოებამ გამოიწეია დიდი უმეყოფილება. მმართველნი ხორასანისა, ყანდაარისა და ჭერათისანი დრტვინავდნენ. ყანდაარ-ავღანისტანის მთავარი მირვეისი უკვე განუდგა ჭუსეინს. ჭუსეინმა ქართველთ ელჩი და სპარსეთისა წარგზავნა ავღანისტანს განდგომილის მირვეისის დასამშვიდებლად. სარდლობა მიუბია ქართლის მეფეს გიორგის (გურჯი-ხანს). მაგრამ მირვეისმა ლალატით სრულიად ამოსწყვიტა ქართველ-სპარსთა ელჩები და გიორგი მეფეც მოჰკლა (1709 წელს). შემდგ 1717 წ. თვით მირვეისიც მოკვდა და გამოთავრდა მისი შვილი მირ-მაჰმადი. ამან წამოიყარა დიდი ჯარი და ისპაანს შემოერტყა. ისპაანი აიღო 22 ოქტომბერს 1722 წელს და ჭუსეინი მოკლა. ჭუსეინის ძე თამაზი განეცლტა ადირბეკანს, იქ შეგროვა დიდი ჯარი და ნადირ-ყული-ხანის შეერთებით აიღო ისპაანი 3 ქრისტეშობისთვეს 1729 წელს. მირ-მაჰმადის ძე ეშრეფ ყეენი გაიქცა ყანდაარს.

[1]) ვახტანგს ჰყოანდა შვილები: ბაქარ, ალექსანდრე, ვახუტი, პაატა, თამარ და ანეკა. ბაქარი მამის ყანდაჰარში მეფობის დროს ჭეფობდა ქართლში (1613—1619).

[2]) მაჰმად-ყული-ხან ანე კოსტანტინე იყო კახეთის მეფის უკანონო შვილი,

წერილი რედაქციის მი

ენაზედ და ეწოდება: „Э. Ф. В. Пфлюгеръ. Объ искуствѣ продлить человѣческую жизнь“. ადვნიშნავთ ამ წიგნის ზოგიერთს საყურადღებო და საინტერესო ადგილს:

სიცრუე არ არის ის ამბავი, რომ ზოგიერთი ადამიანი, უფრო მიზეზთა გამოისობით, ხშირად უცერად გაქრებიდგან ხოლმე, გაუბედავად, გაუსალვაზდაგდება. ნამდვილის წყაროდგან ხშირად შეკიერეთ ხოლმე, რომ ამისა და ან ამ მოხუცს ესეთი კბილები ამოსდისო. ისიც-კი მოხდება ხოლმე, რომ ეს კბილებიც დასცვივდება და ახალ კიდეკ მოთოსედ დაიწყებს კბილების ამოსვლა. ამ ასარებულის მოკლეთის ასახსნელად უნაბარეს ყოველის უნდა გეკითხეთო, რომ ჯერ კიდეკ ნორმობაში ადამიანს 20 სარძეკე კბილის ადგილი აქვს და 32 სამფალმა კბილისა. სარძეკე კბილი ბავშს მეა-დგან მე-30 თოკამდე ამოსდის, ხოლო სამეფალმა კბილებიკი მე-7-დგან მე-18 წლამდე. ხშირად მოხდება ხოლმე, რომ უკანასკნელი კბილი თავს მაშინ იჩენს, როცა ადამიანი 30 წელში გადავ, და ამიტომ სამრძნე კბილი ეწოდება. ესეც ასე ხდება, როგორც ზოგს ადამიანს, ზეთის თითის მაგიერ, ექვსი თითი და მეტიც აქვს ხოლმე. შეიძლება ბავშსაც ჩვეულებრივ მეტი ჭერნდეს ამოსასვლელი კბილი და ეს მომეტებული სამრძნე კბილზედ გვიან ამოვიდეს.

შემდეგ ავტორი ადამიანის სიცოცხლის სიხანგრძლივეს შეეხება და ბრუნის მკვიდრთა სტატისტიკის წესალობით იმას დასაკვნის, რომ ახლად დაბადებულს ორთა შუა რიცხვით 35 წელიწადს ცხოვრების იმედი უნდა ჭქონდესო. ამ გვარადვე შეიძლება ადრევე ადინიშნოს, თუ რა წელიწადს მიდწეულს კიდეკ რამდენს უნდა ჭქონდეს სიცოცხლის იმედი. ამ დასკვნით,

ათის წლის ყმაწვილმა შეიძლება ორთა შუა რიცხვით კიდეკ 46 წელიწადი ისეფდგმეფლის, 20-სამ—38, 30-სამ—31, 40-სამ—24 წ., 50-სამ—18, 60-სამ—12, 70-სამ—7, 80-სამ—4, 90-სამ—3 წ. და 100-სამ 2 წელიწადი. რაც შეეხება დედათა სქესს, აქაც თითქმის იგეკე რიცხვია, მხოლოდ ამ განსხვავებით, რომ დედათა სქესის ბავშეი ორთა შუა რიცხვით უფრო 38 წელიწადს სეცოცხლობს, კ. ი. 3 წლით მეტს მაძაკეზედ. ეს განსხვავება შემდეგ და შემდეგ, რამდენიც ადამიანი ხანში შედის, თანსწორდება.

საყურადღებოა აგრეთვე შეფლი უგერის მიერ ნაამბობი მგგალითი რამდენისამე ადამიანისა, რომელნიც ძალიან მხეცოვანნი გარდაცვლილან. მოვიყვანთ აქედგანაც ორს ამბავს. უპირველესს ყოველისა იგი ინსენიეს ინგლისელს ტომას ბარრის, რომელის გვამიც გამოჩენილს ანატომს გარვეის გაუჭრია:

ტომას ბარრი შრომშირელი ლარიბი გლეხ-კაცი იყო. ეს კაცი სიარულშიც რომ ფრიად მამცი და ჯანსაღი ეოფილა და სულ არ დაუქვეურებულა, ამას ის ამტკიცებს, რომ სასამართლოს სამარეხვინო ბომბედ გუკურავს ეს კაცი უზნეოდ ცხოვრებისათვის მაშინ, როცა იგი უკვე 101 წლისა ეოფილა. სასამართლოს გამოძიების ადმოუწერია, რომ ამ მოხეცს ისეთი ცხოვრება უტარებია, როგორიც მხოლოდ ყმაწვილს კაცებს შეშეენით. 120 წლის ბარრის მეოთრედ ჯერი დაუწერია და ერთი ქვრილი დედაკაცი შეერთავს. 130 წლამდე მმიმე მეშობაში ეოფილა და თითონვე უსნავ და ეუქაკე შერი. ბოდოლს და ბოდოლს მეხსიერება და თავლის სინათლე დასუსტებია, თუმცა ენაკეს და სმენა სულ არ შეშლია და არა ეჭერეკეკია. ამ დროს ამ ხოცარის კაცის ამბავს მეფეშდე მიუხეკეა და მის უდიდეკეულესობას ამისი ნახვა მოუნდომებია. ერთ მეფეფდელს ეკეკეკია იგი ლონდონში, სადაც ბარრი 152 წლისა და 9 თოთხისა ცარდაცვალილა. ეკრეკი ამბობს, რომ ეს მოხეცი კიდეკ იცოცხლებდა კარგა ხანს, რადგან, როგორც ამისმა ეკამმა დაკვანხეკა, ჯანი სულ არა ჭქონდა შერეკეული, ლონდონში ეკრიფასის და მასთეკის შეეჩეკარის საეკმდეთ მაძღრისად რომ არ ეკეკუნა.

არა ნაკლებ საოცარია მეორე ამბავი ვიდაც ჯენკინსისა, რომელიც ირორკშირში ცარდაცვლილა 1670 წელს.

ამ 1670 წ. ცარდაცვალილმა ჯენკინსმა ფლოდდონის ბრძოლაში მონაწილეობა მიიღო თორმე 1513 წ. და მაშინ უკვე თორმეტის წლისა იყო. მაშასადამე, 169 წელიწადი ეცოცხლია. სასამართლოებში დარჩენილ საბუთეებიდგანა სჩანს, რომ 140 წლის განმავლობაში იგი ხშირად ეოფილა მოწმედ. ერთხელ იგი სასამართლოში დაუბარებათო ერთის ა ბის დასასაბუთებლად, რომელიც 140 წლის წინად ეოფილა მომხდარი, ჯენკინსი მოსამართლის წინაშე თავისის ორის შეეღეთერთ ეარმდგარა. ამათში ერთი 102 წლის ეოფილა და მეორე—100 წ. თავისის სეცოცხლის უკანასკნელს წლებში ეს საოცარი კაცი მეთეკეზობდა თურმე.

◆◆

წერილი ამბები

ფრიად შემაძრწუნებელი ამბავი მომხდარა ერთს ხომალდზე, რომელიც ბონგონგში მისულა. ხომალდის ქვეშოდგან ამოდიოდა სუნნელი სული და, რაც გამოიძიეს, აი რა სურათი წარმოუდგათ მსდგელთ: ქვეკეთ, ორთქლის ქვაბს ახლოს, აუტანელ სიცხეში, სადაც ჭეკრი არსაით არ ჩანდა, რკი ტხადრი ერთმანეთზედ ეწეო და ზედ ოთხი ტოტსდან-ტეკდარი, სრულიად გაშიშვლებული ადამიანი აწკა. ამათში ორი მოხუცებული ქალი და კაცი იეო და დანარჩენები-კი ახალგაზდა ქალიშვილები. სამქმე ამბავია, რომ ბოროტ სულებს საწყალი ქალიშვილები წამოტეკეუნებინათ ბონგიიდგან, მაგრამ, რადგანაც კანონით სასტიკად აკრძალულია ამ გვარი საქცეელი, ამ სასინელს საქეურობილეში ჩაკეძალათ.

— მეცნიერებს გამოუკვლევიათ, რომ მცირე, ნელი ნაკეი 45 საეკნს კარბის ეოკეულ წუთშია, ტოტა უფრო ძლიერი—100 საეკნს, დასხლეკეთ, ნელი ქარი—180 საეკნს, ტოტა უფრო ძლიერი—240 საკ., სასეკეთო ქარი—300 საკ. და ძლიერი—450 საკ.; მეტისმეტად ძლიერი ქარი—500 საკ., კ. ი. ერთს კურსს, ქარიშხალი—700-ზე მეტს, ძლიერი ქარიშხალი 800 საეკნზე მეტს, ეკრეკ წოდებული „ტორნადო“—1000 საეკნს, ანუ ორ კურსს და ერიანელი ორ კურსს ნახეკრამდის.

— ბარიეის მეცნიერებთა აკადემიისათვის ეუწეკია ბრინეს მონაკოს, რომ მეწყვეფდ ზღვაში 800 საეკნის სიღრმედგან ბაკეა თეკზეკი ამოკეეკანეკ.

— ბერლინიდგან 70 კურსის მოშორებით ჩამოდის ადგილზე ეშრეკ ეტეხსა და ხშირს ტყეზე, რომელსაც ეწოდება ეშრეკეკეკადდი. ამ ტყეში ეშრეკ ეტოკებად ჭკნეწოდდება და რეწეკეკ და ანაეოფილებს მაწეს ნაადკეს. ეშრეკეკეკადდანა სჩანს, რომ 140 წლის განმავლობაში იგი ხშირად ეოფილა მოწმედ. ერთხელ იგი სასამართლოში დაუბარებათო ერთის ა ბის დასასაბუთებლად, რომელიც 140 წლის წინად ეოფილა მომხდარი, ჯენკინსი მოსამართლის წინაშე თავისის ორის შეეღეთერთ ეარმდგარა. ამათში ერთი 102 წლის ეოფილა და მეორე—100 წ. თავისის სეცოცხლის უკანასკნელს წლებში ეს საოცარი კაცი მეთეკეზობდა თურმე.

◆◆

წერილი ამბები

ფრიად შემაძრწუნებელი ამბავი მომხდარა ერთს ხომალდზე, რომელიც ბონგონგში მისულა. ხომალდის ქვეშოდგან ამოდიოდა სუნნელი სული და, რაც გამოიძიეს, აი რა სურათი წარმოუდგათ მსდგელთ: ქვეკეთ, ორთქლის ქვაბს ახლოს, აუტანელ სიცხეში, სადაც ჭეკრი არსაით არ ჩანდა, რკი ტხადრი ერთმანეთზედ ეწეო და ზედ ოთხი ტოტსდან-ტეკდარი, სრულიად გაშიშვლებული ადამიანი აწკა. ამათში ორი მოხუცებული ქალი და კაცი იეო და დანარჩენები-კი ახალგაზდა ქალიშვილები. სამქმე ამბავია, რომ ბოროტ სულებს საწყალი ქალიშვილები წამოტეკეუნებინათ ბონგიიდგან, მაგრამ, რადგანაც კანონით სასტიკად აკრძალულია ამ გვარი საქცეელი, ამ სასინელს საქეურობილეში ჩაკეძალათ.

— მეცნიერებს გამოუკვლევიათ, რომ მცირე, ნელი ნაკეი 45 საეკნს კარბის ეოკეულ წუთშია, ტოტა უფრო ძლიერი—100 საეკნს, დასხლეკეთ, ნელი ქარი—180 საეკნს, ტოტა უფრო ძლიერი—240 საკ., სასეკეთო ქარი—300 საკ. და ძლიერი—450 საკ.; მეტისმეტად ძლიერი ქარი—500 საკ., კ. ი. ერთს კურსს, ქარიშხალი—700-ზე მეტს, ძლიერი ქარიშხალი 800 საეკნზე მეტს, ეკრეკ წოდებული „ტორნადო“—1000 საეკნს, ანუ ორ კურსს და ერიანელი ორ კურსს ნახეკრამდის.

— ბარიეის მეცნიერებთა აკადემიისათვის ეუწეკია ბრინეს მონაკოს, რომ მეწყვეფდ ზღვაში 800 საეკნის სიღრმედგან ბაკეა თეკზეკი ამოკეეკანეკ.

— ბერლინიდგან 70 კურსის მოშორებით ჩამოდის ადგილზე ეშრეკ ეტეხსა და ხშირს ტყეზე, რომელსაც ეწოდება ეშრეკეკეკადდი. ამ ტყეში ეშრეკ ეტოკებად ჭკნეწოდდება და რეწეკეკ და ანაეოფილებს მაწეს ნაადკეს. ეშრეკეკეკადდანა

მისი, ამისთეის მიეგება და მიართეა კლიტენი ციხე-ქალაქისანი და ეეიერა მიცემასა ქართლისასა და დამტკიცებასა მეფობისასა, ხოლო მან არა ინება და შეეპყრა თხოვნისამებრს ბაქარისა და პატმარ ჰყო იგი. და ამაე წელსა, იენისის თთეეში, სარასკარი შემოიდა ტფილისს და მისცეს მეფობა ბაქარს, ძესა მეფის ეიმანგაზისასა და ეინადგან არა ნებისაებრ თეისისა ამეფეს, იგი მასეე წელსა განიელტო ოსმალთაგან და მიეიდა მამისა თეისისა თანა. წელსა 1724 მეფე ეიმანგ და ბაქარ წარიედნენ რუსეთს[4]), ხოლო 1725 წელსა ძმა მეფისა ეიმანგისა მეფე იესე გათათრდა და კეალად მისცეს ოსმალთა მეფობა ქართლისა იესეს; გარნა არცა იგი ამეფეს ნებისაებრ თეისისა და მოკედა წელსა 1733. ამასეე წელსა კახთ მეფეს მაჰმად ყულიხანს უღალატეს ოსმალთა და მოჰკლეს სამზარალში და მრაველნი მთავარნი და ყლეხნი მოსწყეიდნეს ოსმალთა, გარნა კახეთი ეერა ნებისაებრ თეისის დაიპყრეს. მოინდეეს ძმა კახთ მეფისა მაჰმად-ყული-ხანისა თეიმურაზ და მისცეს მეფობა ზაკეთ, ეინაიდგან ჰნებავდათ დაპყრობაკა კახეთისა მსგაესად ქართლისა. კეალად 1734 წელსა უსუფ ფაშა მიეიდა დიდის ჯარით ქისიყ მაღაროს და დასდგა მუნ, რათა ნებისაებრ თეისისა დაიპყრას კახეთი, ხოლო ჰსენა ზაკულება მათი მეფეშან თეიმურაზ, შემოიკრიბნა კახნი, მოეიდა, ღამე დაესხა თაეს და გამემარჯეა ოსმალთა ზედა და მრაველნი ოსმალნი მოსწყეიდნეს და ნარჩენნი ოსმალნი ბეიდენ. ესეეს ოსმალთა ეერა ეერ ეიმეტა ეერ ეიმეტა და ეერ ეიმეტა ეერ ეიმეტა. ამისი ოჯახი ეოფილა ეოფილა ეოფილა ეოფილ

მტკიცებული აქციონერთა კრების მიერ, უნდა გამოცხადდეს საყოველთაო საუწყებლად გაზეთებში. მას შემდგომ სამი პირი ანგარიშისა და ბალანსისა გამგეობამ უნდა წარადგინოს ფინანსთა სამინისტროში.

§ 69. აქციონერთა კრებისაგან ანგარიშის დამტკიცების შემდეგომ, შემოსაელიდგან, ე. ი. იმ ფულიდგან, რომელიც დარჩება ყოველის ხარჯისა, ვალებისა და ზარალის გადახდის შემდგომ, უნდა განაწილოს ასე: ა) მიეცეს 10 წლიური პროცენტი აქციის პატრონებსა; ბ) დანარჩენი მოგება უნდა გაიყოს ორ ნაწილად: ერთი ნაწილი შეირიცხოს მარქაფად ანუ სათადარიგო თანხად (запасъ) და გ) მეორე ნაწილი კიდევ გაიყოს შუაზე, ერთი წილი (1/4) გადაეცეს საოთაედ-აზნაურო სკოლების გასამართავად და მეორე წილი (1/4) მიეცეს ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებასა, სოფლის პროფეციონალურ სკოლების გასახსნელად.

შენიშვნა 1) საზოგადოების კრებას აქვს ნება თავდაპირველად რომელიმე ნაწილი მოგებიდან გადასდოს მოსამსახურე ხალხის დასაფელლდოვებლად, შენაირის დასანიშნავად და დანარჩენი გაანწილოს, როგორც ნათქვამია ზემოდ.

2) როდესაც აქციონერი სრულიად გაიტანს თავისს თავსს, მაშინ საზოგადოება მოვალეა სათადარიგო (ზამბა) თანხიდგან მისცეს ის წილი, რომელიც ერგება უკანასკნელი ანგარიშის დროსა.

დეპეშა

21 ივნისი

პეტერბურგი. საერო განათლების სამინისტრო უარ-ყოფს ცნობას „Гражданинъ“-ისას იმის შესახებ, რომ ეითომ პროექტია შედგენილი და განზრახვა აქვთ დასვლეთ მხარეს საერო სასწავლებლებში წესი სწავლებისა და მმართველისა სულ სხვა გვარად დაყენონო. სამინისტროში ლაპარაკიც-კი არა ჰქონიათ ამის შესახებ, რომ საერო განათლების საქმეში შეიცვალოს წესი სწავლებისაო.

ბრიუსელი. ყველა სახელმწიფომპოლანდიას გარდა, ხელი მოაწერეს კონფერენციის საერთო გარდაწყვეტილებას მონობის მოსპობისას. ჰოლანდიას ნათქვამი აქვს, რომ, თუ გსურს, ექვსის თვეის განმავლობაში შეუერთდი დიდთა სახელმწიფოთათო.

22 ივნისი

პეტერბურგი. გამოცხადებულია უმაღლესი მანიფესტი იმის შესახებ, რომ შეერთებულ იქმნას საფოსტო განყოფილება ფინლიანდიის სამთავროსი რუსეთის საერთო ფოსტასთან, და მინისტრთა კომიტეტის დებულება იმის თაობაზედ, თუ რა დროებით რა წესით უნდა იქმნას განაწილებული წმინდა მოგება რკინის-გზებისა, რამდენი უნდა მიეცეს ხაზინას და აგრეთვე რა წესით უნდა დაურიგდეთ თავ-თავიანთი წილი აქციის პატრონებს.

„Новости“ ამბობს, რომ უკვე დაგზავნილ იქმნა ახალი პროგრამმა სწავლების წესისა კლასიკურს გიმნაზიებშიო. საზოგადოდ რიცხეი გაკეთილებისა იგივეა, მხოლოდ ბერძნულის ენის სწავლება კვირაში სამის საათით არის შემცირებული და ლათინურისა—შვიდის საათით. ეს თვისუფალი დრო დათმობილი აქვს სამღთო სჯულისა და ხელოვნებათა სწავლებას. ეხლა პროგრამებს დაწერილებით შედგენას ათავებენ. ახალი წესი სწავლებისა. მომავალ სამოსწავლო წლიდგან იქმნება შემოღებული.

„С.-Пет. Вѣд.“-ის სიტყვით, განკარგულებაა მოხდენილი, რომ პურის ტერმის ყველა რკინის გზაზე უპირატესობა მიეცეს სხვა ტერმთის წინაშე, მაგალითებრ შეშისა, ქვანახშირისა, ამირიდგან პური უმეტესად დახურულის ეაგონებითა ჭზიდონ და ფარდულიანს ბაქანზედ დალაგონ ხოლმე.

ვენა. ლეოვის საერო სიბჭოს გალიციელ-რუს წევრთ განზრახვა აქვთ წინადადება შეიტანონ, რომ კამათისა და ბაასის დროს პოლშურ ენასთან რუსული ენაც ეხმარებოდესო.

სერბის ელჩი სიმონი ბუდაპეშტს ჩამოვიდა და საქონლის შემოტანის შესახებ მოლაპარაკება უნდა განაგრძოს.

პეტერბურგის ბირჟა, 19 ივნისი.

	მოთხოვნილ.		მიცემული.		ბოლოდ ღირს.	
	მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.
ნუთ-შენეთიანი იქნება	—	„		„	6	95
ტაშმორის ეუბონები	—	„		„	139	
შენეთიანი ვერცხლის ფული	1,	09	—	„	—	„
5% პირველის შინაგანის ნასესხის მოგების ბილეთი	234	3/4	—	„	—	„
—მეორისა	217		—	„	—	„
—მესამისა	—	„	—	„	213	1/2
გრანიანების ფერცელნი ტფილისის ბანკისა	99	1/2	—	„	—	„
ნუთისის ბანკისა	99	1/2	—	„	—	„
ტფილისის საერო-ეროო ნდობის საზოგადოებისა	88	„	—	„	—	„

მიმოსელა ცეცხლის ბუმბერაზისა შავ ზღვაზე

ბათუმიდამ ბალი: ხუთშაბათობით ნაშუადღეზის 4 სასთუნად მოგზავ ბზით და ნოეორასსაზეს და კერაზში შეეკრა.

შაბათობით საღამოს 8 სასთზე შორის ბზით (ეკვეს ნაუთ-სადგურებში შეიკრა).

კერეობით საღამოთა, საზღვარ-ბერეთ, სტამბოლამდე მიდის.

ბათუმში მოდის ოდესიდამ: სამშაბათობით შუა-ღამისს შორის ბზით.

პარასკევობით დილით ოდესიდამ მოკვეს ბზით (კერესა და ნოეორასიასგნი შესკლთ).

შაბათობით დილით სტამბოლიდამ.

ფოთიდამ ბათუმში მოდის: სამშაბათობით—ამის შემდეგ, როდეს სოხუმიდამ მოდის ბეკი შორის ბზით. სუთშაბათობით—დიდის 9 სასთზე და მაასწრობს მოკვეს ბზით მოსიაოროეულ კაკვასიაზ და ეორეთის ბეკსა.

შაბათობით დიდის 9 სასთზე და მასსწრობს შორის ბზით მოსიაოროეულ კაკვასია-ეორეთისა და ოეოდოსიას ეამსეკეს ეამსეკეს ბეკსა.

ბათუმიდამ ფოთს მიდის პარასკეობითა და კერეობით. რაკი ბეკმი მოკვ ფოთიდამ, ბათუმის სასეკეტო ბზადსეკეტს ხოლმე, როდეს ეკვ ეკვ.

ამის ბზრდ ეოკვედ-ბეკრ ფოთში მიდიან ოდესიდამ და ეორეთ-კაკვასიის ნაუთ-სადგურიდან ბზადსეკეტოლს ბზდზე ბეკვა.

ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐᲜᲘ

„წერა-კითხვის საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიას მოუვიდა მესამე და უკანასკნელი ნაწილი:

ქართული-რუსული

ლექსიკონი

დ. ჩუბინაშვილისა

ფასი 2 მან.

რული ლექსიკონი, ე. ი. სამეფე ნაწილი ერთად ღირს 8 მან.

„წერა-კითხვის“ წიგნის მაღაზიამ შეიძინა

ჟურნალ „ნოგბათი“-ს

ეკვეს ნომერი, გარდა სასნამუშისა, რომელიც სრულებით ადრე მოიწერება გასასყიდად. ეკვეს ნომერი ერთად, რეცხეთ ᲐᲮᲘ წიგნი, ზედ დამტკიცებ ცხლეკ წიგნად დაბეჭდილ წიგნისა „ᲔᲠᲝᲕᲜᲔᲑᲐ“,—სულ ᲗᲘᲗᲝᲛᲘᲗᲘ წიგნი ღირს

2 მან.

ვინც ტფილისს გარეშე დაბანრეს, გასაგზავნი ს